

Shäre
Billeberga Sv.

4045

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De minnen från skörden i min ungdom det vill säga på 90 talet skall jag här berätta vad jag mins från den tiden. Då var ju inga skördemaskiner i bruk utan dett huggs med liar.

1

I mitt hem som var i Billeberga socken hade vi en några stycken husmän som våra småbrukare på den tiden kallades. De skulle ju under bästa hösten göra sina dagverken för lega av under våren och hösten legda hästar i mitt hem. På kvällen dagen före skörden fick jag som då var liten pojke springa och "buda" (med tillsägelse) dessa dagverkare att med deras hustrur infinna sig på följande morgon, det vill säga kl. $\frac{1}{2}6$ på morgonen att hjälpa till med skörden. Den morgonen var mor och far uppe tidigare än annars för det skulle ju komma höstafolk, och mors arbete var ju att ha maten färdig i tid för det äts ofta på den tiden. Först var det frukost kl. $\frac{1}{2}6$ då draks kaffe och äts smör o bröd. Kl. $\frac{1}{2}9$ var det "davre" frukost n, r 2 då bars det ut mat till folket om de var långt ifrån gården och då fick jag bära drickakruset och "melkakruset" d t var ett lerkrus med två öron och en tallrik över så var mellan öronen bundet ett band som man höll i handen medan man bar det, bandet var vanligtvis ett hemmarlätat strumpeband.

Jag mins särskilt hur jag förstulet såg på när gubbarna drack ur kruset. Det var ej sändelse vackra munnar mest skääiga tandlösa och med en och annan snusrand och ~~mulbänk~~ försedda ansikten som tittade i kruset, och då jag blev törstig som man blir då andra dricker så såg jag noga efter att jag ej drack på samma ställe som de.

kopia

4045

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mejningen av säden tillgick så att far gick förre och hugg efter honom kom så störsträngen sedan kom husmännen. Då det var råg eller vete som skördades då huggs så att man lade "skären" mot säden för att därmed underlätta arbetet för den efterföljande fruntimret som tog upp säden i kärvar och bandt dem med dettsamma d.v.s. om d t var en duktig "upptagerska" så skulle hon hinna med detta arbete lika fort som en karl hugg sävida han ej tog för bred "skär". När så fältet var avmejat så företogs uppsättningen i "hovar" (längskylar) sävida ej det var säd med isädd klöver då kärvarna fingo ligga och torka först. För vårsäden gjordes kärvarna med räfsa det kallades för att "nega" när man så tillgick var det några som gingo före och "nekade" så kommo några efter och bandt, med band utaf halm, vilka tillverkades före höstens början av gårdens folk och dels av gamla gummor som sutto på logan och snodde dessa band av långhalm eller fint ängshö de senare banden snoddes med bandsnurra. Banden lades i kärvar med ett vist antal i varje, för det betalades för vissa tjug eller travar Säden inäkning tillgick då som nu men sedan kom det högtidligaste av allt. (När säden väl var inbergad så var det jag som äter måste ut med bukaveln men denna gång var det till en fäst som alla hade längtat efter "höstagillet". Då samlades alla som hade varit med under hösten med både barn och blomma och var det fröjd och fäst. Den tidens arbetare var förnöjsamma och tacksamma. Efter maten både var kraftig och riklig vanligtvis soppa, pepparotskött och potatis samt en pudding till efterrätt, så super naturligtvis också.

2

*Skrivet
På
Pappers
P. & S.
Nilsberg
h.*

*Opptags
Oscar
Pappers
P. & S.
Nilsberg
h.*

4045

*Sydney Olof Solman
Nynäs*

1932

*Sydney
Solman
Nynäs*

Efter maten avr så liten paus till "toddivanned" blef färdigt och under denna tid var samtalen igång om hösten hur den varit och dett skulle komma att ränta(säden). Så kom toddivanned in och 1,25 konjacken fram samt långpipor na med porslinshuvud med en hjort eller en annan bild på. Tobackschatullen med Ystads ärligt och gott i vandrade runt, piporna stoppades och så fösförtändstickorna strukos på byxan under till bakifrån och fram och svavelrök och tobacksrök blandades med ett välmående och ett rapande av belättna gäster. Efter toddidrickandet kom så kaffe och gökar och ibland kom kortleken och var det vid de större gårdarna dansades även på en magasin eller loga.)

När så en tid gått och säden svettats ut började tröskningen den utfördes på de mindre gårdarna med hästtröska d.v.s. hästarna kördes för en vandring som med ledstänger stod i förbindelse med ett tröskverk på logen. Det var i regel bara halvvränsande d.v.s. att säden blev delvis sorterad men ej fullständigt säsom nu sker, och i bland ej ens det utan endast halmen togs ifrån. När man i det senare fallet hade tröskat en dag eller så, så blev det en stor dröse " (hög) på logan och så fick man harpa denna hög först för att få utrymme. Det var ett tidsödande arbete men var ej använd vid något annat. Rågen däremot tröskades med " plejel" (slaga). Det var då i regel en husman som utförde detta arbete. Han började sitt arbete kl. 4 om morgonen och höll på till sent på kvällen. Det var i regel ackordsarbete han " task" dör var 10:de tunna, d.v.s när

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

4045

han tröskat lo tunnor så erhöill han en. Halmen "reste" (skaka) han upp och bant i kärvar för att som långhalm användas till taktäckning. Så gingo några år och skördemaskinerna började göra sitt intåg.

Min far som var en framsynt man emotsäg dessa med spant intresse. Så en dag gick hans dröm i uppfyllelse, han var på en auktion på en gård nerät Malmötrakten och fick där köpa en självavläggande skördemaskin. Den var både gammal och unik men för far var den ett underverk som skulle göra underverk och för mig o min bror var den mer än underverk. Det var en stor konst att spanna för hästarna för den första gången. Ett sådan odjur hade de ~~g~~ aldrig skädat för, och det måste vara flera karlar att hålla dem i huvud och tyglar de första omgångarna som kördes. Det var ett stort framsteg i skörde-

arbetet och i synnerhet att spara och vinna tid i denna bräda tid. Så gingo åter ett par år och det hördes berättas om en maskin som både hugg och band säden. Det var hägot för far. Han längtade att få se denna egendomliga maskin. En höst var han och mor och hälsade på släktingar i Kingelstad och de kommo då förbi Spargotts Gård där skörden pågick med en självhindare. Det var en ~~str~~ händelse, han stannade vagnen och var inne på fältet och såg detta under, tog ett band som var knutet med sig hem jag mins hur han väkte oss på natten för visa detta band som var bundet med en maskin. Men då husmännen som höras talas om detta, såg sitt arbete hotat, började förtala denna maskin att den ej var bra utan säden bands grön och så blev följden att den ej kunde torka utan förstördes. Men trots

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

deras förtalan drog självbindaren segrande fram och även en dag hade vi en självbindare på gården.

Jag skall även tala om hur det gick till för de större godsens nere vid Snogeholm och Högstad. Jag har nämligen haft en gård Röddingeberg) där nere och de gamla arbetarna berättade där hur det gick till på gamle Ryttmästaren Liedbergs tid. Omkring 1860.

Ryttmästare Liedberg hade då Eriksdal, Röddingeberg, Ålskog och Asmäsa gårdar och var så gott som enväldshärskare. Hoss honom skulle arrendatorerna göra sina dagsyerke, varje arrendator fick hålla en dräng och en piga som gingo i "hogären" (hogärs). Hoss honom skulle lämnas vissa skälpund ull, gåsafjäder samt slagen sten till gårdarnas vägar m.m.. När nytt kontrakt på någon arrendegård skulle uppsättas så skulle det vara hoss "ryttmästarn" som det hette. När hösten vid dessa stora gårdar skulle börja så var det ju en ansenlig mängd skördefolk som blevo samlade som kunde räknas i hundratal. När en skörd skulle företagas tx. vid Asmäsa gård så blev det flera skjutsar med folk som for från Eriksdal dit ner om morgonen. Men om kvällen innan hade ett par pigor satt gröten i kok, det vankades nämligen gröt en gång om dagen när hösten skulle ske på någon utgård. Att sätta gröten i kok tillgick så att i en väldig stor kopparkittel lades gryn vatten eller mjölk som uppkokades och sedan sattes kitteln inbäddad i hö i en s.k. "gumpakärra" (kärra med två hjul) att självkoka och var så färdig och varm till dagen efter. Höstarbetet tillgick där som på så många andra orter likartat. Ryttmästarens krigarblod satt kvar under hela hans

4045

livstid och var en mycket sträng herre som kunde ta och hålla respekt och var vid sådana tillfällen ej rädd att ta till karbasen. Historierna var många. Alla sina drängar förde han som vid ett regemente. Så var när gårdsprodukter skulle ^{mv}transporteras till staden Ystad, någon närmare station fanns ej på den tiden. Då var det ända till 36 eckor (skjutsar) som drog i vag söderut mot staden med vagnarna fulla med säd och varje dräng var klädd i egen uniform som var lika för alla som ryttmästaren höll, den bestod av pälsverk och pälsmössa. När en sådan karavan drog nerät slätterna och genom stadens gator alla i samma uniform med vagnarna fulla med jordens alster och folk stannade och beundrade skaran samt frågade varifrån de kom, jo det är ryttmästare Liedbergs på Eriksdal.

Nynäs pr Matieholm den 9 Novb.

Oscar Svensson.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6